

Sairaalasielunhoidon erityiskoulutus 60 op

Sairaalasielunhoidon erityiskoulutus on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollossa työskenteleville sairaalapa-peille, kehitysvammaistyötä tekeville papeille ja diakoniatyöntekijöille. Koulutukseen voidaan hyväksyä kirkon päätoimiset vanhustyötä tekevät papit tai diakoniatyöntekijät, joiden työ suuntautuu sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Sairaalasielunhoidon erityiskoulutus (60 op) syventää ja vahvistaa sairaalasielunhoitotyön osaamista ja laaja-alaista asiantuntijuutta kirkon sosiaali- ja terveydenhuollossa tapahtuvassa työssä. Erityiskoulutuksen keskeisin tunnuspiirre on osaamisen ja toiminnan kehittäminen sekä ennakointi ja uuteen suuntautuminen. Koulutukseen on integroitu psykoterapeuttisten valmiuksien opintokokonaisuus (30 op). Sairaalasielunhoidon erityiskoulutus sijoittuu tasolle 6 kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä (FINQF).

Sairaalapapin ja kehitysvammaistyön papin viran haltijalta vaaditaan pappisvirkaan vaadittava teologinen tutkinto (KS 168) ja vähintään 60 opintopisteen laajuinen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon järjestämä sairaalasielunhoidon erityiskoulutus tai sitoutuminen sen suorittamiseen (Kirkon säädöskokoelma nro 173).

Koulutus antaa erityisen osaamisen vaatimaan sielunhoitotyöhön. Erityiskoulutukseen pääsyn edellytyksenä on sairaalasielunhoitajan virkaan tai pitkään sijaisuuteen valituksi tuleminen.

Koulutus on noin kahden ja puolen vuoden prosessi. Se suoritetaan yhtäjaksoisena saman, pysyvän koulutusryhmän kanssa. Koulutus edellyttää sitoutumista koulutusprosessiin sekä työntekijän että työnantajan taholta.

Sairaalapapin työ

Sairaalapappi on seurakuntien palveluksessa työskentelevä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijä, teologian maisteri, pappi tai lehtori, jonka tehtävä sijoittuu sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Työ on asiakas- ja toimintaympäristölähtöistä. Se perustuu seurakunnan ja hyvinvointialueen väliseen sopimukseen.

Työssään sairaalapappi tukee ihmisiä eksistentiaalisissa, henkisissä ja hengellisissä sekä eettisissä ja uskonnollisissa kysymyksissä ja tarpeissa. Hän kohtaa psyykkisessä kriisissä olevia, traumatisoituneita ja eri tavoin oireilevia potilaita sekä heidän läheisiään. Potilaiden ja omaisten auttaminen edellyttää ihmisen psyyken ja psyykkisen oireilun tuntemista. Sairaalapapilla tulee olla hyvät vuorovaikutustaidot ja kyky ottaa vastaan ahdistavia tunteita, kohdata ja tukea ihmisiä kriisien keskellä, kuoleman läheisyydessä ja hengellisten kysymysten äärellä. Sairaalapappi osallistuu kriisi- ja suuronnettomuuksien jälkihoitoon. Potilaan toiveesta sairaalapappi on yhteydessä potilaan vakaumuksen mukaiseen hengelliseen yhteisöön ja hankkii potilaalle tämän toivomaa tukea.

Sairaalapappi tukee terveydenhuollon henkilöstöä heidän työssään ja toimii eksistentiaalisten, henkisten ja hengellisten sekä uskonnollisten kysymysten asiantuntijana ja kouluttajana. Sairaalapapit, joilla on työnohjaajan ja /tai psykoterapeutin koulutus, hyödyntävät niihin liittyvää osaamista työssään.

Sairaalapappi työskentelee osana potilaan hoitotiimiä. Keskeinen osa työtä on oman työn kehittäminen toimintaympäristön edellyttämällä tavalla, sekä asiakaslähtöisten, kokonaisvaltaista hoitoa tukevien toimintamallien kehittäminen yhteistyössä terveydenhuollon henkilökunnan kanssa.

Kehitysvammaistyön papin työ

Kehitysvammaistyössä sielunhoitotyön painopiste on ihmisen kokonaisvaltaisessa kohtaamisessa, hengellisen elämän kysymyksissä ja kristillisessä kasvatuksessa. Kehitysvammaisen ihmisen kohtaamisessa korostuvat puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimuodot sekä konkreettinen ajattelu. Kehitysvammaistyön sielunhoitajat, papit ja diakoniatyöntekijät, ovat asumisyksikköjen ja toimintakeskusten hengellisten kysymysten asiantuntijoita, kouluttajia ja toimivat henkilökunnan tukena muuttuvissa tilanteissa. Kehitysvammaistyön papit toimivat työpaikkapappeina ja voivat antaa työnohjauksellista tukea, silloin kun heillä on työnohjaajakoulutus. He ovat perheiden tukijoita ja rinnalla kulkijoita ja tekevät työssään yhteistyötä järjestöjen ja kuntien viranomaisten kanssa. Pappien ja diakoniatyöntekijöiden työhön kuuluu henkinen ja hengellinen tuki kuolemantapauksissa ja arjen kriisitilanteissa, hartauselämän järjestäminen, erityisriippikoulu, palveluohjaus sekä verkosto- ja vaikuttamistyö, sekä etiikan ja saavutettavuuden asiantuntijana toimiminen.

Sairaalasielunhoidon erityiskoulutuksen tavoitteet ja hyödyt

Osallistuja

- osaa työskennellä potilaiden, läheisten ja hoitohenkilökunnan kanssa eksistenssiin, henkisyteen ja hengellisyteen sekä uskontoihin liittyvissä kysymyksissä ja tukea heitä
- osaa sopeuttaa työskentelytapaansa tilanteen ja toimintaympäristön edellyttämällä tavalla
- ymmärtää yksilön kehitysvaiheita ja tunnistaa kehityksellisten puutteiden vaikutuksia ihmiseen ja ihmissuhteisiin
- osaa olla auttavalla tavalla läsnä ja tukea kriisien ja traumaattisten tilanteiden keskellä eläviä ihmisiä
- osaa tunnistaa ja käsitellä kriisejä ja traumaattisia tilanteita itsessään ja työyhteisössä
- osaa yhdistää ja jäsentää psykoterapian ja sielunhoidon lähestymistapoja ja tutkimustietoa työssään
- tuntee itsensä syvemmin, integroi spiritualiteettiaan omaan persoonaan ja ammatilliseen identiteettiin
- osaa toimia omaa työhyvinvointia tukevalla tavalla
- osaa toimia oman alansa asiantuntijana sosiaali- ja terveydenhuollossa
- osaa kehittää kirkon sielunhoitotyötä henkilökohtaisella ja yhteisöllisellä tasolla sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristöissä osana moniammatillista tiimiä ja työyhteisöä

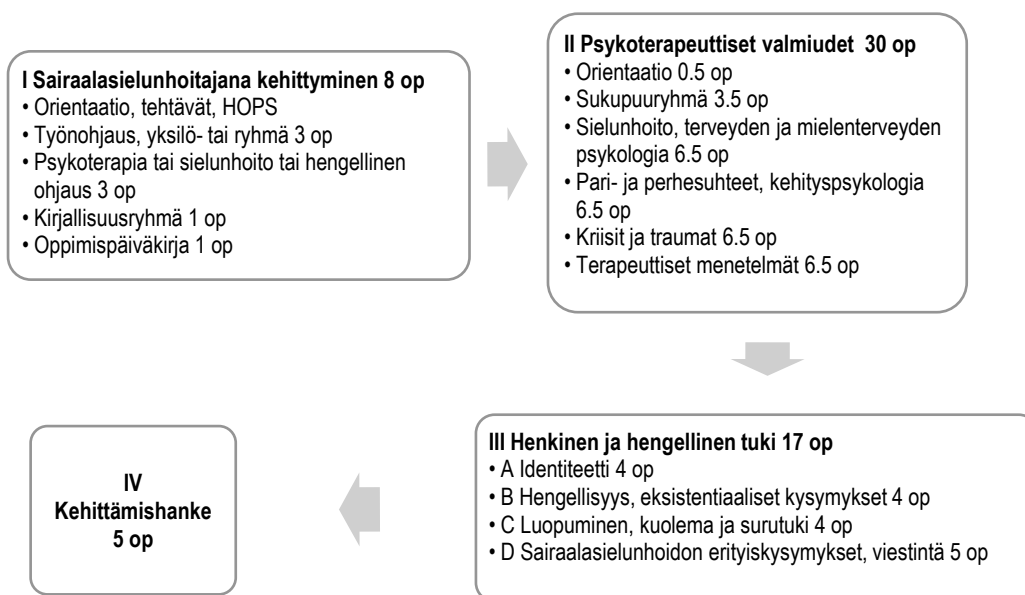
Työnantaja

Sairaalasielunhoidon erityiskoulutuksen saaneella työntekijällä on valmiudet

- toimia asiantuntijana eksistentiaalisissa, henkisissä ja hengellisissä sekä sairauteen, kriiseihin, luopumiseen ja suruun liittyvissä teemoissa
- soveltaa sielunhoidollista osaamistaan seurakuntatyössä ja sen kehittämiseksi
- vahvistaa ja kehittää kirkon tarjoamaa henkistä ja hengellistä tukea, sekä henkisen ja hengellisen tuen polkua terveydenhuollon toimintaympäristön ja seurakunnan välillä

Koulutuksen rakenne ja sisällöt

Sairaalasielunhoidon erityiskoulutus (60 op) muodostuu neljästä osa-alueesta: sairaalasielunhoitajana kehittyminen, psykoterapeuttiset valmiudet, henkinen ja hengellinen tuki ja kehittämishanke.

I Sairaalasielunhoitajana kehittyminen 8 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- hahmottaa koulutuksen kokonaisuuden ja omia kehittymistavoitteitaan sairaalapappina
- hahmottaa omaa ammatti-identiteettiään sairaalapappina sielunhoidon ja psykoterapian rajalla
- tunnistaa sisäisiä prosesseja itsessään ja ymmärtää syvemmin tapaansa reagoida erilaisissa tilanteissa
- osaa hyödyntää erilaisia keinoja syventääkseen itsetuntemustaan
- osaa integroida spiritualiteettia osaksi sairaalasielunhoitajan työtä

Sisältö

Infotilaisuus

Henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatiminen

Orientoivat tehtävät

Työnohjaus (yksilö- tai ryhmä) 3 op

Ryhmässä voi olla 2–3 henkilöä. Työnohjaajan tai ohjausryhmän koulutettava hankkii itse.

Psykoterapia / sielunhoito / hengellinen ohjaus 3 op (yksi valitaan)

Henkilökohtaisen sielunhoitajan, psykoterapeutin tai hengellisen ohjaajan osallistuja etsii itse. Hengellinen ohjaus voi toteutua esimerkiksi hiljaisuuden retriittinä.

Oppimispäiväkirja 1 op

Kirjallisuusryhmä 1 op

Vastuhenkilö: asiantuntija Virpi Sipola / Diakonia ja yhteiskunta -yksikkö.

II Psykoterapeuttiset valmiudet 30 op

Sisältö

Orientaatio 0,5 op (itsenäinen opiskelu)

Sukupuuryhmä 3,5 op

I Sielunhoito, terveyden ja mielenterveyden psykologia 6,5 op

II Pari- ja perhesuhteet, kehityspsykologia 6,5 op

III Kriisit ja traumat 6,5 op

IV Terapeuttiset menetelmät 6,5 op

Orientaatio 0,5 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- osaa sielunhoidollisen ja terapeuttisen vuorovaikutuksen keskeiset piirteet, ymmärtää niiden yhteneväisyydet ja erot

Sukupuuryhmä 3,5 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- ymmärtää oman kasvuhistoriansa merkityksen ammatilliselle kasvulleen

Sukupuuryhmien koordinointi: asiantuntija Anne Anttonen / Tutkimus ja koulutus -yksikkö.

I Sielunhoito, terveyden ja mielenterveyden psykologia 6,5 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- tuntee mielenterveyden psykologiaa ja osaa tukea henkistä hyvinvointia ja terveyttä
- tunnistaa terveyteen ja sairauteen liittyviä tyypillisiä piirteitä
- ymmärtää ihmisen kokonaisvaltaisuuden ja osaa tunnistaa psykosomatiikkaan liittyvää problematiikkaa
- osaa tukea sielunhoidossa kohtaamiensa ihmisten mielenterveyttä ja auttaa heitä sielunhoidon keinoin

Sisältö: sielunhoito ja vuorovaikutus, mielenterveys, terapeuttinen vuorovaikutus ja työskentelysuhde.

II Pari- ja perhesuhteet, kehityspsykologia 6,5 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- osaa soveltaa erilaisia työmenetelmiä sielunhoitotyöhön yksilön-, perheen ja ryhmän kanssa
- ymmärtää syvällisesti parisuhteen ja perhesuhteiden dynamiikkaa
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa sairaalapapin työssä
- osaa tunnistaa ja kohdata väkivaltaa kokeneen ihmisen ja tukea häntä ammatillisesti

Sisältö: parisuhdeterapiat, lähisuhdeväkivalta, seksuaalinen väkivalta.

III Kriisit ja traumat 6,5 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- tunnistaa sosiaalisia tilanteita, ihmisten välisiä suhteita ja ihmisen psyykkisten prosessien vaiheita
- tunnistaa omat ja toisen rajat sekä voimavarat ja osaa toimia niitä kunnioittaen
- sietää epävarmuutta ja ei-tietämistä
- osaa luoda turvallisen ilmapiirin ja luottamuksellisen tilan asioille, joita ihminen haluaa käsitellä
- osaa tunnistaa tunteita ja taitaa tunnetyöskentelyn
- osaa kuunnella myötäeläen ja empaattisesti ja olla sensitiivisesti läsnä
- osaa hyödyntää työskentelyssään itsereflektiota ja sopeuttaa oman toimintansa tilanteen vaatimalla tavalla

- osaa tunnistaa traumaperäisiä stressireaktioita ja traumaoireita
- osaa työskennellä ristiriitaisuuksien ja epäloogisuuksien keskellä

Sisältö: psyykkiset häiriöt ja niistä kärsivien asiakkaiden kohtaaminen, traumat ja traumojen tunnistaminen, terapeuttiset interventiot, ratkaisu- ja voimavarakeskeinen työskentelyote

IV Terapeuttiset menetelmät 6,5 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- tuntee erilaisia terapeuttisia menetelmiä
- osaa soveltaa terapeuttisia menetelmiä työssään

Sisältö: Terapeuttisten menetelmien kirjo.

Vastuhenkilö: asiantuntija Virpi Sipola / Diakonia ja yhteiskunta -yksikkö.

Kouluttajina toimivat Therapeia -säätiön kouluttajat sekä Kirkkohallituksen asiantuntijat.

III Henkinen ja hengellinen tuki 17 op

- A. Identiteetti 4 op
- B. Hengellisyys ja eksistentiaaliset kysymykset 4 op
- C. Luopuminen, kuolema ja surutuki 4 op
- D. Sairaalasielunhoidon erityiskysymykset, viestintä 5 op

A. Identiteetti 4 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- tulee tietoiseksi työn vaikutuksesta identiteettiin
- tiedostaa erilaisuuden ymmärtämiseen ja hyväksymiseen liittyvät kasvuhaasteet itsessään ja toisessa
- ymmärtää hengellisyyden monimuotoisuutta ja osaa kohdata ja tukea hengellisyyttä asiakaslähtöisesti ja ammatillisesti
- tunnistaa ja hyväksyy itsessään olevia erilaisia puolia ja ristiriitaisuutta

Sisältö: itsetuntemus, rajat, toiseuden haasteet.

B. Hengellisyys ja eksistentiaaliset kysymykset 4 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- osaa hahmottaa jumalakäsitystään ja sen vaikutusta sielunhoitotyöhön
- tunnistaa sielunhoitajan varjonsa ja osaa käsitellä siihen liittyviä kysymyksiä
- tunnistaa sielunhoitoon ja sielunhoitosuhteeseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja haasteita ja osaa huomioida ne toiminnassaan
- osaa integroida hengellistä näkökulmaa ihmiskuvaansa, ymmärtää spiritualiteetin merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Sisältö: Jumalasuhte, toiminta sielunhoitajan tehtävässä, eettiset kysymykset.

C. Luopuminen, kuolema ja surutuki 4 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- tunnistaa ja ymmärtää luopumiseen ja menetyksiin liittyviä prosesseja ja omaa kuolema-ajatteluaan
- ymmärtää elämän rajallisuuteen, kuolemaan ja luopumiseen liittyviä eksistentiaalisia ja hengellisiä ulottuvuuksia
- osaa kohdata ja olla tukena eksistentiaalisissa prosesseissa sekä sairauteen ja kuolemaan liittyvissä kriiseissä
- ymmärtää elämän päätösvaiheessa elävän ihmisen prosessia, osaa kohdata ja tukea kuolevaa, läheistä ja terveydenhuollon henkilökuntaa
- osaa tukea surevaa

Sisältö: luopuminen ja menetykset sielunhoidon kysymyksinä, sairauden ja kuoleman kohtaaminen sairaalassa, surevan tukeminen.

D. Sairaalasielunhoidon erityiskysymykset, viestintä 5 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- osaa tukea potilaan, läheisen ja terveydenhuollon ammattilaisen henkistä ja hengellistä hyvinvointia
- osaa havainnoida kirkon ja terveyden- ja sosiaalihuollon sisäistä ja ulkoista toimintaympäristöä, tunnistaa ja analysoida muutoksia ja kehittämistarpeita
- tunnistaa omaan asiantuntijuuteen ja osaamiseen liittyviä tulevaisuuden kehitystarpeita
- osaa suunnitella ja toteuttaa koulutusta ja toimia asiantuntijana työalaansa liittyvissä asioissa hyödyntäen erilaisia pedagogisia menetelmiä
- osaa toimia viestijänä toimintaympäristön tarpeet ja toimintatavat huomioiden
- ymmärtää digiviestinnän ja sosiaalisen median toimintaperiaatteet ja niiden vaikutukset viestintään

Sisältö: Henkinen ja hengellinen tuki, tuen kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa, viestintä.

IV Kehittämishanke 5 op

Osaamistavoitteet: Osallistuja

- osaa integroida psykoterapeuttista ja sielunhoidollista osaamista työn kehittämisessä
- osaa soveltaa teoreettista tietoa sairaalasielunhoitajan työn ja työyhteisön toiminnan kehittämiseen

Sisältö: Perehtyminen kirjallisuuteen, kehittämistehtävän raportin kirjoittaminen, kehittämishankkeen toteutus ja esittely, toisen opiskelijan työn opponointi

Vastuhenkilö: asiantuntija Virpi Sipola / Diakonia ja yhteiskunta -yksikkö.

Koulutuksen suorittaminen

Koulutus alkaa *orientaatiolla* (0,5 op). Opiskelija osallistuu infotilaisuuteen, laatii henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) ja tekee etukäteistehtävät (2 kpl).

Koulutus on kokonaisuus, jonka kuluessa tuetaan opiskelijan ammatillista ja persoonallista integraatiota. Merkittävä työntekijän itsetuntemusta ja sielunhoitajana kehittymistä tukeva elementti on koulutusryhmä. Ryhmän luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa itsereflektion ja oman henkilöhistorian pohtimisen. Itsetuntemusta

vahvistetaan oppimispäiväkirjan, sukupuuryhmätyöskentelyn ja valinnaisesti joko sielunhoidon, hengellisen ohjauksen tai psykoterapian keinoin. Vertaisoppimista tukevat väliajalla kokoontuvat kirjallisuusryhmät, työssäoppimisen tukena on työnohjaus.

Psykoterapeuttisten valmiuksien opinnot (30 op) toteutetaan yhteistyössä Therapiea-säätiön kanssa.

Erikseen sovittaessa sielunhoitotyötä tekevillä kirkon työntekijöillä on mahdollisuus osallistua joillekin Sairaalasielunhoidon erityiskoulutuksen jaksoille, mikäli koulutusjakson toteutus ja ryhmän koko sen sallivat.

Korvaavuudet

Koulutuksen alussa opiskelija laatii henkilökohtaisen opintosuunnitelman, jonka kouluttaja hyväksyy. Osia koulutuksesta voidaan hyväksi lukea seuraavin periaattein:

- mikäli opiskelija on suorittanut *sukupuuryhmää* (3,5 op) vastaavan työskentelyn viimeisen noin viiden vuoden aikana, hän on vapautettu sukupuuryhmätyöskentelystä
- mikäli opiskelija on suorittanut *Psykoterapeuttisten valmiuksien opinnot 30 op* viimeisten kahdeksan vuoden aikana, hän on vapautettu osuudesta koulutuksessa
- mikäli opiskelija on suorittanut *Kirkon Henkisen ja hengellisen tuen koulutuksen*, sen osia luetaan hyväksi Sairaalasielunhoidon erityiskoulutuksessa seuraavasti:
- *Työnohjaus (yksilö- tai ryhmä) 3 op*: korvautuu osittain Henkisen ja hengellisen tuen koulutuksessa suoritettulla ryhmätyönohjauksella (20 x 90 min). Sairaalasielunhoidon erityiskoulutuksen aikana on kuitenkin suositeltavaa, että opiskelijalla on työnohjaus.
- *Psykoterapia / sielunhoito / hengellinen ohjaus 3 op*: korvautuu osittain Henkisen ja hengellisen tuen koulutuksessa suoritettulla kasvuryhmätyöskentelyllä (16 x 90 min). Opiskelijan tulee täydentää kokonaisuutta erikseen sovittavalla tavalla.
- *Sukupuutyöskentely 3.5 op*: korvautuu osittain Henkisen ja hengellisen tuen koulutukseen liittyvällä suppealla sukupuutyöskentelyllä. Opiskelijan tulee täydentää kokonaisuutta erikseen sovittavalla tavalla.
- *I Identiteetti 4 op*: koulutusjakso korvautuu kokonaan
- *II Hengellisyys ja eksistentiaaliset kysymykset 4 op*: jakso korvautuu pääosin Henkisen ja hengellisen tuen koulutuksen opinnoilla. Opiskelijan tulee syventää osaamistaan erikseen sovittavalla tavalla.
- *III Luopuminen, kuolema ja surutuki 4 op*: jakso korvautuu osittain Henkisen ja hengellisen tuen koulutuksen opinnoilla. Opiskelijan tulee syventää osaamistaan erikseen sovittavalla tavalla.
- *IV Kehittämishanke 5 op*: korvautuu osittain Henkisen ja hengellisen tuen koulutukseen sisältyvällä kehittämistehtävällä (4 op). Opiskelijan tulee täydentää työtään psykoterapeuttisten valmiuksien osalta tavalla, jossa huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristö.

Kaikista korvaavuuksista sovitaan erikseen vastuukouluttajan kanssa.

Koulutuksen kustannukset

- Koulutus muodostuu kahdeksasta kolmen päivän opintojaksosta, joista 2–3 toteutetaan etänä. Koulutuspäiviä on yhteensä 24–26: koulutuspäivämaksut, täysihoidokulut, matkakulut, päiväraha
- Sukupuutyöskentely: osallistumismaksu 100 €
- Työnohjaus: ei osallistumismaksua, mahdolliset matkakulut
- Jokin seuraavista
  - henkilökohtainen sielunhoito tai hengellinen ohjaus: ei osallistumismaksua, mahdolliset retriitistä aiheutuvat kulut ja matkakulut
  - psykoterapia: terapiamaksu, mahdolliset matkakulut
- Kirjallisuusryhmä: ei osallistumismaksua, mahdolliset matkakulut

Koulutuksen kulut jakautuvat kolmelle vuodelle.

Todistukset

Todistuksen erityiskoulutuksesta myöntää Tutkimus ja koulutus -yksikkö kun koulutuskokonaisuus on suoritettu.

Koulutuksen keskeyttäminen

Osallistuminen koulutukseen keskeytyy, kun osallistuja ilmoittaa siitä vastaavalle kouluttajalle. Koulutuksen keskeytyessä koulutuksen toteuttaja arvioi, millä edellytyksillä koulutuksen loppuun suorittaminen on mahdollista. Koulutuksen järjestäjällä ole velvoitetta myöntää mahdollisuutta keskeytyneen koulutuksen jatkamiseen.

Jos koulutuksen aikana havaitaan opiskelijan toiminnassa puutteita tai ongelmia, ne pyritään hoitamaan keskustellen ja ohjaten opiskelijaa koulutuksen tavoitteiden mukaiseen toimintaan. Joissakin erityistapauksissa tilanne voi muodostua niin vakavaksi, että koulutusprosessi on keskeytettävä vastoin opiskelijan tahtoa. Ratkaisulle on aina oltava konkreettinen ja perusteltu syy.

Erityiskoulutuksen järjestäjä ja toteuttaja

Sairaalasielunhoidon erityiskoulutuksen järjestäjä on Tutkimus ja koulutus -yksikkö. Erityiskoulutuksen toteutuksesta vastaa Diakonia ja yhteiskunta -yksikkö. Vastuukouluttajana toimii henkisen ja hengellisen tuen asiantuntija Virpi Sipola (virpi.sipola@evl.fi), p. 050 514 2125.

SAIRAALASIELUNHOIDON ERITYISKOULUTUS 60 OP (2024)

